

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.959.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 27. januarja 1941

Cena posamezni številki din 150

Razveselivo dejstvo

Ze od nekdaj so se naši gospodarski krogi pritoževali, da ne dobivajo od naših zastopnikov v tujini prav nobene pomoči. Zato so zahtevali, da se nastavijo pri naših poslaništvih tudi trgovinski atašeji, katerih naloga naj bo, da naše gospodarske institucije vedno informirajo o stanju na tujih trgih, da poročajo o vseh izvoznih možnostih, da pošiljajo podatke o tujih uvoznih predpisih ter da tudi pomagajo našim izvoznikom ter uvoznikom pri njih poslu. Končno se je res doseglo, da so bili trgovinski atašeji pri naših poslaništvih tudi imenovani, toda razmere se kljub temu niso dosti izboljšale. Glavni vzrok pa je bil v tem, ker niso imeli naši trgovinski atašeji nobenega kontakta z našimi gospodarskimi ljudmi in ker niso bili vedno strokovno zadostno podkovani. Posledica tega je bila, da so si morali naši izvozniki in uvozniki še nadalje pomagati sami in da od države niso dobivali nič drugega ko vedno nove predpise, vedno višje pristojbine in vedno nove dolžnosti, ki so samo povečevale pisarije.

Sedaj pa moremo zabeležiti razveselivo dejstvo, ki nam daje upanje, da se bo izboljšal tudi kontakt med našimi trgovinskimi atašeji ter gospodarskimi ljudmi. Za našega trgovinskega atašeya v Franciji je bil namreč imenovan dr. Mirko Mrmolja, ki dobro pozna našo zunanjo trgovino, ker je že skozi leta praktično delal za dvig naše zunanje trgovine. Dr. Mrmolja pa ni samo dober poznavalec naše zunanje trgovine, temveč ima tudi vso potrebno voljo, da bo čim uspešneje izvrševal svoj posel. Zato je stopil v kontakt z gospodarskimi krogi ter imel v Zagrebu konferenco z zastopniki gospodarskih organizacij. Na tej konferenci so se razpravljala vsa vprašanja, ki se tičejo naše zunanje trgovine in naš novi trgovinski ataše pri francoski vladi je tako dobil spoznanje, kaj potrebuje naše gospodarstvo in kako bi se mogla izboljšati naša zunanja trgovina s Francijo.

S tem je narejen začetek za kontakt med našimi gospodarskimi ljudmi in organizacijami.

Upati pa tudi moremo, da ta začetek ni le slučajen, temveč da se bo v tem smislu tudi v bodoče delalo. Šef urada za zunanjo trgovino v Zagrebu je namreč na omenjeni konferenci poudaril, da bo urad delal na to, da stopijo vsi trgovinski atašeji, ki so akreditirani pri naših poslaništvih, v stik z našimi gospodarskimi organizacijami, da bodo v resnici poznali potrebe naših izvoznikov in uvoznikov, hkrati pa, da bodo mogli dati tudi vse potrebne informacije o stanju na tujih trgih.

Posebno velika naloga pa čaka trgovinske atašeje v bodočnosti, ko se bo moralo naše gospodarstvo po končani vojni prilagoditi novim razmeram. V marsikateri gospodarski panogi bo morda potrebna popolna preorientacija. Ze sedaj je treba z vsemi možnimi spremembami računati, dolžnost trgovinskih atašeyev pa je, da pravočasno informirajo naš gospodarstveni svet o vseh važnejših spremembah na tujih trgih in o vseh novih metodah in smereh, ki se uveljavljajo v tujih gospodarstvih,

Le na ta način more biti naše gospodarstvo pravočasno in dobro pripravljeno na nove razmere.

Zato pa mora vse naše gospodarstvo gledati na to, da primer našega trgovinskega atašeya v Franciji ne bo le osamljen pri-

mer, temveč da bo redno vsak novi trgovinski ataše pred svojim odhodom imel konferenco z zastopniki našega gospodarstva in ne samo v Zagrebu, temveč tudi v Ljubljani. Enake konference pa bi morali imeti tudi že imenovani

trgovinski atašeji. Vsaj vsako leto enkrat bi moral stopiti vsak trgovinski ataše v direkten in osebni stik z zastopniki gospodarstva, ker je znano, da imajo samo takšni osebni stiki res poln učinek.

tudi debata, med katero je dajal g. Bahovec vsa zaželenja pojasnila. Obravnava se so razne zadeve kakor: enotna sestava in izdaja beležnic o potrošnji, poenostavljen pregleda odrezkov nakaznic, položaj trgovcev, ki imajo stranke tudi iz okoliških občin, kako bi se dalo prihraniti dovolj krušne moke za najpotrebnejše stranke itd. Pri razgovoru o seznamih in drugih sredstvih evidence je bilo izraženo upanje, da bo v dveh mesecih dosežena dobra kontrola, pri čemer bo seveda odpadel dobršen delež truda in zasluge na trgovca.

Nad tri ure trajajoče zborovanje je bilo izraz in dokaz dobre volje in velike vneme pri delu za skupnost, pod pezo razmer pa so zborovalci morali skleniti, da bodo moko na karte prodajali le proti takojšnjemu plačilu in da stranke vrečice prinašajo s seboj.

Ivan Hribar — častni doktor ljubljanske univerze

Senat ljubljanske univerze je soglasno potrdil sklep fakultetnega sveta pravne fakultete, da se podeli Ivanu Hribarju za njegove zasluge za ustanovitev ljubljanske univerze častni doktorat prava.

Sklep fakultete mora pozdraviti vsak, kdor količkaj pozna zgodovino bojev za slovensko univerzo. V tem boju si je pridobil Ivan Hribar neveljavih zaslug ter je postavil ves boj na zdravo in praktično podlago. Če kdo, potem je zaslužil Ivan Hribar, da je častni doktor ljubljanske univerze.

Nad 7000 vagonov zaloga cementa

Po poročilih listov namerava gradbeno ministrstvo ustanoviti lastno cementno tvornico, ker bi na ta način prišla ceneje do cementa. Po pravici so gospodarski krogi proti tej nameri nastopili, ker imamo v državi dovolj cementarn, saj morejo te izkoristiti komaj eno dobro tretjino svoje kapacitete. Nova tovarna bi pomenila pravo hipertrofijo in državni denar se naj uporablja za ustanovitev takšnih tovarn, ki nam jih manjka, ne pa da bi nove državne tovarne še bolj otežkočale položaj na trgu. A ne samo to, da morejo že obstoječe cementne tovarne kriti vse domače potrebe in še izvažati velike količine, so tudi že danes zaloge cementa v tovarnah tako velike, da je vsaka nova cementarna čisto odveč. Po cenitvah strokovnjakov znašajo zaloge cementa v državi nad 7000 vagonov. Če bi pri takšnem položaju na trgu nastala nova cementna tovarna, bi morale obstoječe cementarne še bolj, kakor so že, omejiti svoje obrate. Nova državna cementarna bi torej kar direktno povečala brezposelnost. Takšnih posledic pa pač ne smejo povzročati investicije z državnim denarjem.

Če bi bilo res, da je cement predrag, ima pač država vse polno možnosti, da doseže ugodnejšo ceno. Prav malo pa je tudi verjetno, da bi bila proizvodnja cementa v državnih tovarnih cenejša kakor je v zasebnih. Dosedaj takšnega dokaza še ni dalo niti eno državno podjetje. Zakaj bi bila baš državna cementarna izjema?

Zato pa je edino pravilno, da se načrt za ustanovitev nove državne cementarne pokopje in grob cementira s prav debelo cementno ploščo.

Ugoden razvoj bolgarskega gospodarstva

Veliki krediti vlade za investicije

Pod tem naslovom je objavila »Frankfurter Zeitung« daljši članek, iz katerega posnemamo:

Gospodarske težave, ki jih je povzročila vojna, najbrže še niso dosegle svojega vrhca. Vendar pa se more reči, da so se gospodarske razmere zlasti v južnovzhodni Evropi bolj ugodno razvijale, kakor pa se ljudje balo ob izbruhu vojne. Gospodarsko življenje je v mnogem oziru doživelo živahnost, da se more govoriti že o konjunkturi. To velja zlasti za Bolgarsko.

Zetev na Bolgarskem je bila lani mnogo boljše ko v sosednjih državah. Indeksne številke industrijske proizvodnje so bile večina višje ko v začetku vojne. Znižalo se je tudi število brezposelnih delavcev. To je dosegla Bolgarska tudi zato, ker je pri industrializaciji dežele vedno gledala na to, da so bile za nove industrije na razpolago domače surovine. Tako je Bolgarska dosegla, da more kriti potrebe tovarn do ene tretjine z lastnimi bombazem.

Zlasti pa je gledala Bolgarska na to, da se pospešuje in specializira agrarna proizvodnja in zaradi tega se je bolgarska zunanja trgovina tudi predvsem naslonila na Nemčijo. Zaradi tega tudi ni vojna povzročila gospodarskega zastoja. Še vedno pa raste delež Nemčije v bolgarski zunanji trgovini, ker so se tudi z izboljšanjem klinirškega plačilnega sistema odpravile razne ovire. (Nasprotno ko pri drugih balkanskih državah je Nemčija dolžnik Bolgarske, za približno 40 milijonov RM.) Poleg tega pa koristi tudi Bolgarski razširitev nemškega klinirškega sistema na zasedene države.

Pred kratkim je mogla Bolgarska uspešno zaključiti pogajanja o prodaji 40—50 milijonov kg tobaka Nemčiji. Ta tobak izvira deloma še iz letine 1939. Vrednost tega tobaka znaša 3—4 milijarde levov. Tudi v Italijo se razvijajo bolgarski trgovinski odnosi zelo ugodno, enako pa v zadnjem času tudi s Sovjetsko Rusijo, iz katere bo mogla dobiti Bolgarska razne predmete, ki jih sedaj iz čezmorskih dežel ni mogla dobiti.

O bolgarskem gospodarskem stanju govore naslednje indeksne številke (1934/35 = 100):

	mesečno povprečje	sept. 1938	sept. 1939	sept. 1940
cene na debelo	119,6	120,1	148,8	
uvozni predmeti	106,8	108,5	185,8	
izvojni predmeti	161,2	172,7	182,2	
življenjski stroški	98,2	100,0	109,3	
ind. proizvodnja	155,0	215,4	222,7	

Obtok bankovcev in kovancev pa je znašal v milijardah levov:

	3,89	5,91	7,03
--	------	------	------

Kljub dobremu gospodarskemu razvoju pa tudi Bolgarska ni brez skrbi. Predvsem povzročajo skrbi vprašanje nabave potrebnih surovin. Tekstilne tovarne imajo zaenkrat še dovolj surovin in sodi se, da bodo njih sedanje zaloge zadostovale za eno leto. Kavčuka pa že bolj primanjkuje in zato se je njegova potrošnja omejila.

Posebno skrb pa povzroča razvoj cen za izvozne in uvozne predmete. Cene uvoznih predmetov so mnogo bolj narasle ko cene izvoznih predmetov in zato je Bolgarska v nevarnosti, da bo za svoj izvoz dobila le majhne količine uvoznih predmetov.

Zelo si v zadnjem času prizadeva bolgarska Narodna banka, da se zviša proizvodnja. Znižala je v ta namen svojo diskontno mero od 6 na 5% ter s tem pocentila kredit. V večji meri se ni smela znižati, ker bi sicer bila pobuda za varčevalce manjša.

Vlada si je pridobila od sobranja kredit v višini 2090 milijonov levov za spopolnitev železniškega omrežja in izboljšanje voznega parka. Kakor v vseh drugih državah, je tudi na Bolgarskem povzročila vojna mnogo večji promet na železnicah. Bolgarska bo zato razširila in povečala nekatere kolodvoze, zgradila več novih železniških zvez, kakor med Sofijo in Burgasom, Sjumenom in Karlobatom itd, ter nabavila nove lokomotive in vagoni. Železniški kredit bo plačevala vlada Narodni banki po 5 odstotkov in ga mora v osmih obrokih do 1949 odplačati. Na podoban način se bo tudi finansiralo posojilo, ki ga bo vlada najela pri Narodni banki za oboroževanje v višini 1360 milijonov levov.

Bolgarska hoče nadalje zvišati gospodarsko delavnost z velikimi melioracijskimi deli. Minister Ba-

grjanov je izdelal v ta namen velik načrt, ki ima tri glavne dele: razširi in izboljša naj se kmetijska proizvodnja, zlasti pa dvigne živinoreja, a izboljša naj se tudi socialni položaj kmetovalca. Zato pa je največje važnosti, da se odjem povečane agrarne proizvodnje zagotovi in to je bil tudi glavni namen potovanja ministra Bagrijanova v Nemčijo in Italijo. Kmetijsko ministrstvo bo zato gledalo na to, da se vsi agrarni proizvodi čim bolj prilagode zahtevam in potrebam nemškega trga, ki ostane tudi v bodoče glavni odjemalec bolgarskih pridelkov.

Zivahna gospodarska iniciativnost, ki jo sedaj razvija bolgarska vlada, je v ostrem nasprotju s prejšnjo pasivnostjo. Prej se je vedno govorilo, da zaradi pomanjkanja domačega kapitala ne more razviti Bolgarska večje industrijske in gospodarske delavnosti. Sedaj pa se je vlada zatekla v Narodno banko in dobila tu sredstva za nove investicije. Bolgarska Narodna banka je dobila zato pooblastilo, da zviša svoje naložbe v državnih zakladnih bonih. Postavljena je bila meja v tem oziru na znesek 2400 milijonov levov. Ta vsota pa je sedaj že prekoračena in vlada se ni obojavljala, da to stori, ker je prepričana, da bo večja gospodarska delavnost v deželi zlahka omogočila amortizacijo njenih zadolžitvev pri Narodni banki. Poleg tega pa more računati bolgarska vlada tudi s pomočjo Nemčije pri izvajanju svojega investicijskega programa.

Trgovci v službi aprovizacije

Na zadnjem zelo dobro obiskanem zborovanju špeceristov pod vodstvom predsednika sekcije gospoda Verbiča je predsednik preskrbovalnega odbora mestne občine g. Bahovec izbrpno poročal o prehranjevalni akciji ter dal vsa potrebna navodila za poslovanje z živilskimi nakaznicami. Naglasil je, da so vse akcije plod mnogih posvetovanj, premišljene v vseh pogledih, odvisne pa tudi od onih dejstev, ki pričakovano niso odgovarjala. Tako dejstvo je tudi mesečno 33 vagonov moke. To je vsa moka, ki pride v Ljubljano, tudi zadrage bodo od nje dobivale svoj delež, in tako je razumljivo, da količina na glavo ne more presežati 4 kg. Težaki dobijo dodatne karte za 1 kg mesečno pozneje. Moka bo razdeljena na 12 grostov in trgovci ne morejo odgovarjati za njeno kakovost. Po štetju ima velika Ljubljana okrog 80.000 prebivalcev, vprašalne pole pa so izkazale prirastek kakih 30.000, da ima Ljubljana po krušnih kartah že nad 100.000 prebivalcev. To seveda ni res in te prijave so le iz-

raz strahu pred pomanjkanjem in sebičnosti. Cezmerne zahteve strank naj trgovci odločno zavrže, kajti rigoroznost je v enaki meri potrebna v korist skupnosti in za trgovčevu samoobrambo. Prodajajo naj se samo tedenski obroki živilskih nakaznic, ker bodo tudi trgovci dobivali mesečne količine moke v treh, štirih obrokih.

Govornik je natančno in zelo nazorno razložil vsa navodila mestnega preskrbovalnega urada, upoštevajoč vse težave in požrtvovanje, ki je trgovcem naloženo s tako važnim sodelovanjem pri prehranjevalni akciji. Tovariški namen in pomen izvajanja, ki ga je v uvodu naglasil, so zborovalci v polni meri razumeli in cenili ter to ponovno izražali s pritrditvami in zahvalo. Soglasje zborovalcev je izražal tudi poudarek g. Verbiča, da morajo vedno lojalni ljubljanski trgovci prednjačiti tudi pri tako težkih nalogah, kakor je aprovizacija.

V duhu dolžnosti do skupnosti ter spoznanja potreb in težav prehranjevalne akcije se je razvijala

Stanje naših kliringov

Zadnji izkaz o stanju naših kliringov z dne 22. januarja kaže več važnejših sprememb. Tako se je znižal naš dolg Italiji za 23,1 milijona din, znatneje je tudi padel naš dolg Madžarski in Slovaški. Znova pa je narasel naš dolg Nemčiji, ki se je dvignil že na 61.747.998 RM. Gibanje kliringov kažejo naslednje številke (vse v milijonih dotične valute):

Aktivni kliringi:	21. I.	15. I.
Bolgarska din	1,50	1,34
Francija fr. fr.	2,33	2,52
Franc. kolonije fr. fr.	2,76	2,76
Nizozemska fl.	6,87	3,83
Norveška din	0,27	0,28
Pasivni kliringi:	80,62	83,16
Madžarska din	18,56	18,57
Poljska din	3,52	3,92
Romunija din	29,75	33,31
Slovaška Ks	60,37	58,57
Češko-Moravska Kč	8,36	9,42
Turčija din	61,74	61,06
Nemčija RM	15,91	39,04
Italija din	5,09	5,26
Danski (zbiralni) din	2,01	0,72
Danski (likvid.) din	2,50	2,45

Tudi v decembru so narasle cene

Po Narodni banki so se indekse številke za cene na debelo zvišale v decembru 1940 v primeri s cenami v decembru 1939 in novembru 1940 takole:

	dec. 1940	nov. 1940	dec. 1939
proizvodi:	195,6	187,8	90,7
rastlinski	121,2	113,5	82,8
živalski	135,9	135,7	106,5
mineralni	132,6	124,2	91,6
industrijski	143,9	136,6	90,9
občni indeks	142,0	135,8	90,8
izvoz. predmeti	136,8	127,6	96,1

Od septembra 1939 so se dvignile indekse številke za cene rastlinskih proizvodov od 73,5 na 195,6, toraj za 122,1 odstotka, živalskih pa od 67,7 na 121,2, mineralnih od 93,9 na 135,9, industrijskih od 82,9 na 136,6, celotni indeks pa od 76,6 na 143,9. Agrarni protekcionizem se je toraj v vojnih mesecih prav posebno dobro izkazal.

Stalni gospodarski delegat Italije v Beogradu

Da še bolj poglobi gospodarske odnose z balkanskimi državami, je sklenila italijanska vlada, da imenuje v posameznih balkanskih državah svoje posebne gospodarske delegate v činu pooblaščenih ministrov. Njih naloga bo, da poglobijo gospodarske in finančne stike Italije s temi državami. Ti stalni delegati bi nadalje nadzirali vse delovanje italijanskih podjetij in gospodarskih ustanov v posameznih balkanskih tržiščih.

Kot stalni gospodarski delegat Italije v činu pooblaščenega ministra bo imenovan baron Schmidt, ki je bil dosedaj na čelu izvoznega oddelka koncerna »Fiat« in je zato mnogim jugoslovanskim gospodarskim ljudem že znan. Se več znanja z našimi ljudmi pa je napravil kot šef obvezne izvozne zajednice italijanske vojne industrije. Pričakuje se, da bo baron Schmidt v najkrajšem času nastopil svoje mesto.

Dober položaj britanskega pomorskega zavarovalništva

Angleški strokovni listi pišejo, da je navzlic vojnim razmeram britansko pomorsko zavarovanje središče aktivnega poslovanja in da znano podjetje »Lloyd« še vedno uživa najboljši sloves v pomorskih krogih vsega sveta. Na letni glavni skupščini te družbe je predsednik uprave Berridge naglasil, da dajejo prizadevanja družbe v sodelovanju z oblastmi normalen uspeh. Tako ameriški ko tudi zavezniški in nevtralni lastniki ladij s popolnim zaupanjem še nadalje zavarujejo svoje ladje pri Lloyd.

Ustroj sovjetske zunanje trgovine

Vodstvo

Načelo državnega monopola je v sovjetsko-ruski zunanji trgovini uveljavljeno 100%no in se smatra kot eno najvažnejših načel državne politike; po mnenju moskovske vlade je ta sistem tudi najbolj prikladen za sedanje razdobje svetovnogospodarskega razvoja. Praktično izvaja vse naloge trgovinskega monopola ljudski komisariat za zunanjo trgovino. Kako važen se zdi vladi ta resor, je pa razvidno tudi iz skrbli za kar najboljšo zasedbo poveljniškega mesta v tem resoru — oziroma v tem svetovno največjem izvoznem in uvoznem podjetju. Vodi ga eden najbolj uglednih izmed prvih mož v stranki in državnikov, 45letni Armenec Anastaz Ivanovič Mikojan. Njemu izkazujejo tudi člani tujih predstavništev v Moskvi čedalje večje spoštovanje, za kar je bil prav značilen zadnji banket, ki ga je priredil Mikojanu na čast ameriški poslanik Steinhardt.

Od leta 1926. dalje so bili Mikojanu po vrsti zaupani vsi gospodarski resori in vsa važna področja, tako da je prišel na sedanje svoje mesto temeljito pripravljen in z bogatimi izkušnjami iz industrije in prometa. Kot član političnega urada (Politbiro) spada Mikojan v najožji Stalinov krog, ki vlada Rusijo. Kot namestnik predsednika vlade nadomestuje Molotova v gospodarskih vprašanjih, predseduje vladnemu gospodarskemu odboru, v katerem je poleg predsednika in podpredsednikov še vodja strokovnih zvez. Vsi tuji odposlanci priznavajo Mikojanu izredno sposobnost, inteligentnost in osebno podjetnost. Z veliko trgovsko nadarjenostjo in z natančnim vpogledom v svoje delovno področje in sploh v vse gospodarstvo se mu je posrečilo doseči to, da je zunanjetrgovinski monopol spremenil iz birokratičnega oblastva v gibčno orodje sovjetsko-ruske zunanje politike, ki ki ji je s tem dana izredna moč.

Svojo vodilno nalogo opravlja Mikojan s pomočjo odbora iz šestih komisarjev namestnikov in desetih svetovalcev. Odbor je torej zelo številčen, kar je pa za velikanski aparat in prepletenost tega resora nujno potrebno. Člani tega odbora so večinoma praktiki in niso tako slavni ko teoretični stranke iz prvih petnajstih let po revoluciji. Tudi njim pa se mora priznati, da so zelo krepke osebnosti. Prvi komisarjev namestnik Aleksander Dimitrijevič Krutikov, ki vodi predvsem vsa gospodarske stike z Nemčijo, n. pr. še ne zna dobro nemščine, pozna pa vse podrobnosti neštetih problemov v tem prometu. Za ostale evropske in anglosaksonske dežele je poverjeno vodstvo stikov namestniku komisarja Stepanovu, za novi vzhodno-evropski in bližnje-vzhodni odsek Lebedevu, za Daljni vzhod Juliju Kaganoviču. Namestnik Babkin vodi obči upravni in personalni odsek. V gospodarskem odboru sodelujejo nadalje načelniki oddelkov: Merozov za valute, Mišustin za pogodbe, Sergejev za uvoz, Inozemcev (!) za izvoz in Kumykin za bilanco.

Sestava osrednje uprave

Leta 1939. je bil ves komisariat preurejen in ima odtlej naslednje oddelke: valutna uprava, izvoz, uvoz, Vzhod, promet, carine, pogodbe, inženirstvo, uslužbenstvo, trgovinska predstavništva, finančni posli, glavno knjigovodstvo, pravni oddelek, upravni in gospodarski urad, register tvrdk, strokovna tehnična knjižnica, arhiv, kontrola in inspekcija, tajništvo, strokovno izvedenstvo, prevodi.

Razumljivo je, da sega moč tega komisariata tudi v področja ostalih gospodarskih komisariatov

(finančnega, prometnega in industrijskih). Velik pomen zanj imajo n. pr. devizna in prevozna vprašanja. Za ves promet nekkih predmetov, n. pr. za kožuhovino pa je pristojen izrečno ta komisariat, ker je za to blago najvažnejši izvoz. Prenesene so na ta komisariat pristojnosti še iz komisariatov za kmetijstvo, za oskrbovanje, za državna posestva itd. Tako je moralo znatno narasti število ostanov in naprav ter nakupovalnic. Da spravi vse svoje osrednje urade pod streho, je dobil ta komisariat blizu Kremļa v najem veliko skupino hiš, ki so bile dozidane tik pred svetovno vojno in sicer v zelo podobne namene, namreč za trgovsko središče Moskva.

Poslovni organi

Mnoge spremembe so prešli tudi izvrševalni organi, ki so podrejeni temu komisariatu in njegovemu aparatu in ki dejansko opravljajo vse posle z inozemstvom, tudi vodijo nadrobna trgovinska pogajanja in sklepe. Njih pomen je v zadnjem času zelo narasel. Medtem ko je bilo prej težišče te trgovine pri trgovinskih predstavništvih v tujini, se sedaj končno sklepa večinoma v Moskvi.

Ti praktični trgovinski posli so razdeljeni na dvajset uradov. Vanje spadajo: pet uvoznih ustanov ali združb, osem izvoznih, tri združbe za uvoz in izvoz skupno, štiri uradi za nekatere dežele, sedem uprav za prometne in odpreme posle in Trgovinska zbornica ZSSR s priključenim patentnim uračom. Inozemski zastopniki tvrdk morajo stopiti v stik z uradom za ustrezno stroko. Tako je bila pogodba za dobavo žita Nemčiji sklenjena predlanskim med nemškim državnim žitnim uradom (Reichsgetreidestelle) in sovjetsko-rusko »zvezno družbo« »Exporthlebe« v Moskvi.

Značilno je, da velja monopol tudi za promet s poštnimi znamkami, z denarnimi zbirkami (numizmatika), s filmi in s knjigami. Za vsak specialni predmet imajo poseben urad. Očitno so za promet z nekaterimi deželami potrebne posebne zaupnosti, zlasti jezikovno znanje in prometna sredstva. Posebni organi so zato ustanovljeni za promet z Afganistanom, z Mongolijo in Tanu-Tuvo, s Sinkiangom, z Iranom in s Turčijo.

Z operativnimi organi sovjetske zunanje trgovine si lahko dobi stik vsaka tuja tvrdka. Spričo obsežnosti nemške pogodbe se pa Nemcem ne splača, da bi pošiljali vsako nemško podjetje svojega predstavnika za ponudbo ali iskanje blaga. V pogodbi so določeni kontingenti in po teh določi nemška vlada delegate za skupna pogajanja oz. za ureditev kupčij. Zito uvaža sploh samo osrednji državni urad, ki se je pogodil do konca 1940. za nad en milijon ton blaga. Za nabavljanje nafte se je ustanovila posebna nemška uvozna družba. Ta bo delovala v vsem vojnem času in zastopa Nemce nasproti sovjetsko-ruski zvezni družbi »Nefteexport«. Podobno je organizirana že skoraj vsa nemško-ruska trgovina in državne ustanove določajo tudi ceno blaga, kar omogoča bolj stalne cene.

Trgovinska predstavništva v tujini

Kakor vsaka uvozna ali izvozna tvrdka mora tudi zunanjetrgovinski komisariat imeti zastopništva v vseh državah, s katerimi trguje. Navadno ustanovi v prestolnicah pogodbenih držav trgovinska predstavništva. Vodja takega predstavništva je protokolarno prvi za poslanikom ali veleposlanikom. Zato so eksteritorialni, kakor se priznava izdeželost tu-

di za celotno trg. predstavništvo in seveda tudi šifrirna in kurirska svobodnost. Kjer se te pravice ne priznajo, prevzame vse posle predstavništva zasebna družba na podstavi zasebnega gospodarskega načela. Tako obstoji v Ameriki »Amorg Trading Corporation«, v Afganistanu pa »Vostokintorg«. V državah brez trgovinske pogodbe vzdržuje ZSSR samo trgovinske agente.

Trgovinska predstavništva zrealizirajo ves sistem državnega trgovinskega področja, z vsemi vrstami oddelkov. Vsak osrednji oddelek ima svojega predstavnika kot člana trg. predstavništva za določeno državo. Nekatera predstavništva sovjetske trgovine imajo zato do 1500 nameščencev. Vendar je težišče v Moskvi, kjer so udeleženi uvozniki v visokem številu. Za kreditne menice oz. posle je pristojno trg. predstavništvo, ki nadzoruje tudi prevzemne organe in uradnike. Take komisije delajo n. pr. v Nemčiji ob prevzemu dobav po več tednov ali mesecev, ker tudi preskušajo blago. Splošno se morajo strogo držati navodil iz moskovske centrale.

Najvažnejša trgovinska predstavništva Sovjetske Rusije so doslej bila: v Berlinu (vodja Babarin), v Rimu (Potapov), v Tokiu (Razin), v Londonu (Klencov), v Čunkingu (Bakulin), v Teheranu (Belošapkin), Kodanju (Delimov), Budimpešti (Bošov), Bukarešti (Gurvič), Sofiji (Kovrišniš), Beogradu (V. Martinov), v Helsinkih (Terentjev), Stockholmu (Nikitin), Tanu Tuvi (Bobkov), Ankari (Aleksjev), dalje v Atenah in v Ulan Batorju.

Zveza z zunanjo politiko

V začetku je imela sovjetska zunanja trgovina nalogo pridobiti državi trdnješe mesto v svetovnem gospodarstvu; zadnja leta pa jo zna Moskva spretno vzporejati svojo celotno zunanjo politiko. Iz tega so nastajali tudi mnogi nesporazumi. Že v letu 1939. pa se je komisarju Mikojanu posrečilo popolnoma uveljaviti to stališče Moskve.

(Po »Frankfurter Zeitung«).

Politične vesti

Rooseveltov odposlanec polkovnik Donavan je zastupil po dvodnevem bivanju Beograd. Z letalom se je odpeljal v Solun.

Legionarski upor v Romuniji je definitivno strl. Upor sta organizirala podpredsednik vlade Horia Sima in notranji minister Petrovicescu. Neposredni povod za upor pa je dal umor nemškega majorja Döringa. Zaradi tega umora je bil notranji minister Petrovicescu odstavljen. Legionarji pa niso hoteli dati tega mesta iz rok in zato so se uprli. Uprli pa so se tudi zato, ker je odstavil Antonescu več ko 10.000 legionarjev, ki so bili imenovani pri raznih podjetjih kot komisarji in vlekli velike plače brez vsakega dela. V Bukarešti je bilo zbranih okoli 20.000 legionarjev, ki so vsi bili dobro oroženi. Kakor pravi gen. Antonescu v svojem proglasu, je bila vojska povsod v defenzivi in imela zelo mnogo žrtev, ker se je samo branila. V začetku so imeli legionarji precejšnje uspehe, ko pa je vojska z vso odločeno nastopila proti njim, je bil njihov odpor hitro strl. V bojih je padlo okoli 2000 legionarjev. Oblasti nastopajo sedaj proti legionarjem z vso ostroščjo in aretirajo vse po vrsti. Mnogi legionarji so skušali pobegniti na Bolgarsko, kar pa se jim posrečilo le redkim posameznikom, ker je vso mejo zasedla romunska vojska. Pri Silistriji je bilo ustreljenih 40 legionarjev pri poskusu pobega na Bolgarsko. Neznana je še usoda Horie Sime. Po zadnjih vesteh je bil aretiran. Legionarski upor so skušali izkoristiti tudi komunisti in drugi elementi. Nemške čete so bile ves čas nevtalne. Ker je bil neki nemški vojak v bojih slučajno ranjen, so priredili Nemci velik demonstrativni obhod motoriziranih čet po Buka-

rešti, ki je minil brez vsakega incidenta.

Nemčija zahteva od francoske vlade, da ji odstopi nekatere kraje v Tunisu, da bi jih mogla uporabiti kot svoja pomorska in letalska oporišča. Predvsem hočejo Nemci Bizerto, ker je tukaj razdalja med Sicilijo in Afriko najkrajša in bi mogla nemška letala zavarovati prevoz čet v Bizerto. Nemci bi izkrcali v Bizerti dve oklopni diviziji kot pomoč italijanski vojski v Afriki. Po določbah premirja ostanje Franciji kolonije nedotaknjene in zato ni posebno verjetno, da bi francoska vlada ustregla nemški zahtevi. Toda na drugi strani treba upoštevati, da more postati nemški pristisk zelo močan in zato v Londonu računajo tudi z možnostjo, da vlada v Vichiju ustreže nemškim zahtevam.

Zadnji odpor italijanskih čet v Tobruku je bil strl ter so Angleži zasedli vse utrbe v tej močni trdnjavi. Skupno število italijanskih ujetnikov se je zvišalo na 25.000. Pregled zaplenjenega vojnega materiala pa še ni končan. Britanske čete so takoj po osvojitvi Tobruka nadaljevale svoje prodiranje proti zapadu, zasedle letališče v Gazalli ter s prvimi četami prišle že 4 kilometre pred Derno. V kratkem se bo začel boj za Derno. V Tobruk je prišel vrhovni poveljni britanskih čet v Libiji gen. Wavell, ki je čestital avstralskim četam k njih izrednemu uspehu.

Tudi na ostalih afriških bojiščih se na vsej fronti nadaljuje britanska ofenziva. Najpomembnejša je ofenziva proti Etiopiji. Bivši etiopski cesar Haile Selassije se je z letalom odpeljal iz Kartuma v Etiopijo, kjer so ga slovesno sprejeli od Angležev organizirane čete etiopskih domoljubov. Istočasno so začeli po vsej Abesiniji bobneti bobni, učinkoviti telefon afriških domačinov. Upor se širi po vsej Etiopiji. Britanske čete prodirajo v Etiopijo tako s severa ko tudi z juga. Hkrati pa prodirajo britanske čete po osvojitvi Kasale tudi v Eritrejo ter so prodirle v to najstarejšo italijansko kolonijo že 150 kilometrov globoko.

Angleške čete so zapadno od Tobruka zavzele še mesto Derno. Z juga pa se približujejo Bengaziju. Pričakujejo, da pride tu do večje bitke.

Nemška in italijanska letala so n padla angleško pomorsko eskadro pri Kreti. Italijansko poročilo pravi, da sta bili dve angleški križarki težko zadeti. Angleškega poročila o tem napadu pa še ni.

Zaradi slabega vremena so se letalske akcije nad Anglijo in Nemčijo zelo omejele. London celih pet dni ni doživel nobenega letalskega alarma. Angleži pa so enkrat bombardirali Düsseldorf.

Maršal Pétain je imenoval »narodni svet«, ki ga tvorijo: 27 senatorjev, 44 poslancev, 32 kmetovalcev, 17 industrialcev in trgovcev, 3 kolonialci, 21 zastopnikov svobodnih poklicev, 6 zastopnikov vojske, 16 delavcev in zastopnikov delavskih sindikatov, 7 umetnikov, 6 bivših bojevnikov in 9 zastopnikov raznih drugih večjih organizacij. V svetu je tudi več bivših ministrov in politikov, tako Bonnet, Frossard, Herriot, Paul Faure, De la Roque in drugi.

Britanski veleposlanik lord Halifax je prispel v Ameriko na novo zgrajeni najmodernejši britanski 35.000tonski oklopnici »Kralj Jurij V.«. Iz Newyorka se je oklopnica odpeljala v pristanišče Annapolis, ki je le 100 km oddaljeno od Washingtona. Predsednik Roosevelt se je v spremstvu mornariškega ministra Knoxa ter šefa mornariškega gen štaba Starke odpeljal z avtomobilom v pristanišče, nato pa na svoji jahti do oklopnice, nakar je veleposlanik lord Halifax s svojo soprogo prestopil na jahto. Ta velika pozornost predsednika Roosevelta je napravila na javnost zelo močan vtis. Ameriški listi poudarjajo, da se je prvič zgodilo, da je predsednik Združenih držav tako počastil osebo, ki nima vladarskega čina.

Polkovnik Lindbergh, ki hodi, odkar je bil v Moskvi sprejet brez posebnih slovesnosti, svoja pota, se je pred zunanjim odborom kongresa izjavil proti Rooseveltovemu predlogu. Enako sta se proti temu predlogu izjavila senatorja Johnson in Taft. Vendar pa je Rooseveltu večina v odboru že zagotovljena.

Bivši ameriški veleposlanik v Parizu Bullitt je izjavil pred kongresnim zunanjim odborom, da je danes položaj Združenih držav tako težaven, da so ukrepi, ki jih je storila Amerika, nujni. Združene države morajo pomagati Vel. Britaniji, ker se morajo danes Združene države boriti za svoj obstoj. Če bi bilo uničeno britansko vojno brodogradništvo, bi zavladale velesile osi nad Atlantskim in Tihim oceanom ter bi mogle vdreti v ameriško celino. Najbolje bi bilo, da se Združene države izognejo napadu s tem, da že danes vstopijo v vojno.

Denarstvo

Novi guverner Narodne banke

Na predlog fin. ministra in v soglasju s predsednikom vlade je bil imenovan za guvernerja Narodne banke dr. Milan Radosavljevič, ki je bil že guverner banke. Za prvega viceguvernerja je bil znova imenovan dr. Ivo Belin, dosedanj drugi viceguverner dr. Ljubiša Mikšič pa je bil razrešen svojega posla.

Hkrati je bil imenovan tudi nov upravni odbor Narodne banke. Večinoma so bili imenovani stari člani, tako znova tudi oba Slovenci: industrialec Ivan Avsenik iz Ljubljane in Anton Fazarine iz Celja.

Upokojen je bil glavni direktor Narodne banke dr. Miloško Viličmanović. Mesto glavnega direktorja pri banki bo odpravljeno, ustanovi pa se mesto gen. tajnika.

Direktor devizne direkcije Narodne banke Kosta Ljubisavljevič je imenovan za delegata Narodne banke pri direkciji za zunanjo trgovino.

Za direktorja devizne direkcije Narodne banke pa je imenovan dosedanj upravnik podružnice v Dubrovniku Martin Kresina.

Tečaji še nadalje čvrsti

Čvrsta tendenca se je na beograjski borzi nadaljevala tudi pretekli teden. To se zlasti vidi pri vojni škodi in dalmatinskih agrarnih obveznicah, ki so vodilni papirji na beograjski borzi. Gibanje tečajev kažejo naslednje številke:

25% vojna škoda	468'—	476'—
7% investicijsko	100'75	100'75
4% agrarne	57'—	57'50
6% begluške	84'54	85'50
6% dalmat. agrarne	80'—	81'—
6% gozdne	78'—	80'—
7% Blair	99'50	100'—
8% Blair	108'—	106'50
7% Seligman	102'—	102'—
7% stabilizacijsko	98'—	98'50

Ves promet je znašal 5.450.000, za 2.200.000 din več ko prejšnji teden. Največji promet je bil v vojni škodi, katere je bilo prodano 2493 kosov.

Delnice Narodne banke so bile nespremenjene po 7050'—, delnice PAB po 205'50, Beograjske zadruge po 7500 oz. 7700'—.

Srednji tečaj angleškega funta je bil po 217'50, New York po 5500, šv. frank po 1276'10. Grški boni so bili po 38'50. Ves devizni promet je znašal 60 (za 30 več) milijonov dinarjev.

Slovenska hranilnica in posojilnica v Doberli vasi na Koroškem je praznovala te dni 50letnico svojega uspešnega delovanja.

V Narodni banki bo v kratkem konferenca z zastopniki naših ladijskih družb, da se določijo pogoji, po katerih bodo te morale prodajati NB svoje svobodne devize.

Turška »Eti-banka« bo povečala svoj kapital, da bo mogla v večji meri izkoriščati turška naravna bogastva.

Nizozemska hamera razpisati notranje posojilo v višini 500 milijonov goldinarjev. Posojilo se bo obrestovalo po 4% in bo odplačano v 10 letih.

Nemške hranilnice imajo po uradnih podatkih 23 milijard RM hranilnih vlog, to je 1/4 vseh hranilnih vlog Nemčije. Vseh lastnikov teh vlog je 40.000.000.

Po angleških uradnih podatkih je dala kampanja za varčevanje v Vel. Britaniji prvi teden v letošnjem letu te rezultate: podpisanih

je bilo posojil za 19 milijonov funtov (3.900 milijonov din), novega 25% vojnega posojila je bilo podpisano za 8,9 (1,8 milijarde din), novega 3% vojnega posojila pa za 6,8 milijonov funtov (1,3 milijarde din). Male vlogte so se zvišale za 9,5 milijona funtov. Letošnja kampanja je dala za 60% več ko v istem tednu lani.

Upoštevalo naj se seveda le prvovrstni izdelki, in sicer tako produkti rastlinske proizvodnje (sadje, vino, žganje in slično), kakor tudi produkti živalorejske proizvodnje (mlečni izdelki, mesni izdelki, klobase, perutnina in slično). Potrebni so dalje podatki, v katerih krajih in pri kom se morejo nabaviti posamezne specialitete in po kakšni ceni; zaželena je tudi navedba natančnih naslovov proizvajalcev. Končno so dobrodošli tudi podatki o povprečni letni produkciji posameznih specialitet in obvestilo, ali se proizvajajo stalno ali le periodično. V kolikor je kaka specialiteta že renomirana in vpeljana v trgovini, bi bilo priporočljivo navesti tvrdke, na katere se lahko obrnejo kupci.

Ker želi centrala Putnika v najkrajšem času dokončati priprave za izdajo omenjenega seznama, prosita Tujskoprometni zvezi zainteresirane ustanove in posameznike, da jima naprošene podatke stavijo na razpolago najkasneje do 5. februarja.

Zunanja trgovina

Z Grčijo je bil dosežen sporazum, da bi nam Grčija dobavila do konca junija 800 ton bombaža.

Grčija nam bo dobavila 4000 ton suhih fig, 4000 ton suhega grozdja, 300 ton oliv in 1000 ton drugega južnega sadja.

Sladkorna kampanja v Turčiji je bila zaključena ter je dala 90 tisoč ton sladkorja. Od lanske kampanje je ostalo še 15.000 ton. Oskrba Turčije s sladkorjem je popolnoma zagotovljena, poleg tega pa bo mogla Turčija nekaj sladkorja tudi še izvoziti.

Cena tobaka je začela v Turčiji padati, ker kupei iz Sev. Amerike še vedno niso prišli, Angleži pa še niso izvedli napovedane nakupe. Turško trg. ministristvo je pripravilo znesek 4 milijone turških lir, da prepreči padanje.

Romunija je imela l. 1940. 2.750 industrijskih podjetij, v kateri je bilo investirano 49 milijard lejev. Vsi stroji teh tovarn imajo kapaciteto 800.000 HP. V vseh podjetjih je zaposleno 275.000 delavcev.

Sindikati za prodajo cementa se je ustanovil v Rimu. Sindikat bo imel monopolno pravico prodajanja cementa.

Svobodno prodajo avtomobilskih kavčukastih plaščev je prepovedala italijanska vlada. Vse rezerve teh plaščev se morajo takoj prijaviti.

V Berlinu se je ustanovila z 20 milijoni RM kapitala »Nordische Aluminium A. G.«, pri kateri sodeluje Banka nemškega zračnega podjetja. Nova družba bo izdelovala aluminij in lahke kovine.

Madžarski »Siemens-Schuckertovi zavodi«, ki pripadajo nemškemu Siemensovemu koncernu, so zvišali delniško glavnico od 4 na 6 milijonov pengov.

Na podlagi dogovora z »Dovusom«, slovaško izvozno in uvozno družbo, bo Sovjetska Rusija izvozila na Slovaško še nadaljnjih 3000 ton bombaža.

Na svetovnem trgu platine vlada sedaj mlačna tendenca. Urča platine velja le 34 dolarjev. Promet s platino je mnogo slabši ko pred enim letom.

Nova navodila o kontroli uvoza

Devizna direkcija je izdala okrožnico glede izvajanja kontrole uvoza in plačila blaga iz neklirinških držav. Okrožnica pravi:

Vlaganje prošelj za uvoz:

Uvozniki morajo vlagati prošnje za uvoz iz neklirinških in klirinških držav neposredno na direkcijo za zunanjo trgovino samo za one predmete, ki so z naredbami trgovinskega ministristva postavljeni pod kontrolo direkcije za zunanjo trgovino (dosedaj samo parafin, bombaž, odpadki od bombaža, bombažno predivo in fiocca). Prošnje morajo vlagati samo pri direkciji zaregistrirani uvozniki na predpisanih formularjih, ki jih dobe pri direkciji za zunanjo trgovino, njenih ekspoziturah in od nje pooblaščenih zavodih.

2. Za vse druge predmete, ki se plačujejo v svobodnih devizah in ki so še nadalje pod kontrolo devizne direkcije Narodne banke, morajo uvozniki kakor dosedaj vlagati te prošnje neposredno tej devizni direkciji, odseku za kontrolo uvoza, na že predpisanih formularjih.

Plačilo uvoza

1. Ker veljajo od direkcije za zun. trgovino izdana potrdila za uvoz blaga iz neklirinških držav samo za uvoz, ne pa tudi za plačilo, morajo imeti uvozniki v trenutku carinjenja blaga tudi ustrezajoče dovoljenje devizne direkcije Narodne banke za plačilo blaga, ki se izda na podlagi potrdila direkcije za zun. trgovino.

2. Da se uvoznikom olajša postopek pri nabavi uvoznega potrdila in dovoljenja za plačilo, bo direkcija za zun. trgovino dovoljenja devizne direkcije NB za plačilo dostavljala uvoznikom hkrati z uvoznim potrdilom. Zato uvoznikom ni treba vlagati posebne prošnje za dovolila plačila, kadar gre za uvoz predmetov, ki so pod kontrolo direkcije za zun. trgovino, ker se bodo ta izdajala na podlagi prošelj na direkcijo za zunanjo trgovino, v katerih morajo navesti tudi način plačila.

3. Plačila tako prejetih dovoljenj so možna po poteku uvoznega potrdila in plačilnega dovoljenja v smislu veljavnih deviznih predpisov.

4. Ob plačilu mora uvoznik

predložiti poleg vseh predpisanih listin tudi originalno uvozno potrdilo in plačilno dovolilo.

5. Pooblaščen zavodi se morajo pripraviti, če je carinarnica pravilno uničila dovolilo in potrdilo; če se podatki, označeni od carinarnice ne ujemajo, ne sme pooblaščen zavod izvršiti plačilo brez posebnega dovoljenja devizne direkcije NB.

6. Če uvoznik plača delno ali v celoti uvoženo in ocarinjeno blago, mora pooblaščen zavod na dovolilo napisati plačani znesek in to potrditi s svojim podpisom.

7. Po izvršenem plačilu in opravičbi v smislu deviznega pravilnika mora pooblaščen zavod original plačilnega dovolila dostaviti dev. direkciji NB v pogled hkrati s posebnim poročilom o izvršenem plačilu na posebnem formularju, druge listine pa vrniti uvozniku. Original vrne dev. direkcija NB uvozniku.

8. Pooblaščen zavod mora ravnati tako postopati tudi pri plačilu blaga, ki se uvozi samo na podlagi plačilnega dovoljenja dev. direkcije NB.

Plačila vnaprej

Za plačilo blaga, navedenega v tej okrožnici, mora imeti uvoznik pred uvozom in carinjenjem posebno dovoljenje dev. direkcije NB, ker se s prej navedenim dovoljenjem in potrdilom ne morejo izvršiti plačila vnaprej. Prošnje za plačilo vnaprej se vlagajo neposredno devizni direkciji NB po obrazcu št. 4.

1. V prošnjah se morajo navesti tudi št. car. tar., št. in datum ev.

Specialitete naše kmetijske proizvodnje

Po vzgledu drugih tujskoprometnih držav namerava centrala Putnika letos izdati seznam specialitet kmetijske proizvodnje iz raznih krajev naše države. Seznam bo vseboval kratke opise in tudi nabavne viire za posamezne specialitete ter bo služil ne le propagandi za naše kmetijske proizvode, temveč v gotovi meri v korist tudi naši turistični propagandi. Tujskoprometni zvezi v

Ljubljani in v Mariboru zbirata za ta seznam potrebne podatke iz vse Slovenije in prosita tujskoprometne, gostilničarske in slične gospodarske organizacije, kakor tudi posameznike, da pošljejo na naslov pristojne Tujskoprometne zveze podatke o kmetijskih proizvodih, ki se izdelujejo ali predelujejo v njihovem okolju in ki se smatrajo kot specialitete. Poročila naj vsebujejo kratke opise specialitet.

Amerika na prehodu

Ch. A. in M. B. Beard

(Nadaljevanje.)

V istem času, ko je skušala priskrbeti delo množicam in zvišati proizvodnjo, je zvezna vlada poskrbela tudi za dolžnike v mestih in po deželi. Z vseh strani se je oglašal krik: Kredit! Ze Hooverjeva vlada je ustanovila posebno banko za dajanje posojil lastnikom hiš. Toda ta banka je smela poslovati neposredno samo s posojilnicami, ki so pa bile v prav takih stiskah, kakor posamezni hišni lastniki. Ker uspeh ni bil zadovoljiv, je stopila Rooseveltova vlada v neposreden stik z dolžniki. Z zakonom od 13. junija 1933. je kongres ustanovil posojilno družbo za hišne lastnike (Home Owners Loan Corporation) z osnovno glavnico 200 milijonov dolarjev in s pravico za izdajo obveznic do višine dveh milijard. Zakon je doletel tudi ustanavljanje hranil-

niških in posojilniških združb ter združb za pospeševanje zidanja enodružinskih hiš po zadružnih načelih. Posojilna družba za hišne lastnike je prevzemala hipoteke na hiše po nižjih obrestih in z odlogom plačevanja.

Cene zemljišč so bile v tej dobi že tako nizke, da so se prodajale hipoteke po 8 do 20% svoje prvotne vrednosti. Tako hišni lastniki kakor tudi lastniki hipotek ter banke in hipotekarni zavodi so bili v strahu za svoj obstanek. Zato je ves ta zbor sprejel z veliko hvalo novico, da se je kongres sam lotil posojilniških poslov. Ko so se pa spet pokazale možnosti za dobiček, so to hvalo kmalu pozabili in jo spremenili v obsojanje.

Bolj je ostajala v mejah običajev pomoč Rooseveltove vlade preza-dolženim kmetom. Ze pod predsednikom Wilsonom je bil kongres ustanovil kmetški posojilniški sistem. Zdaj je kongres pooblastil podeželske zvezne banke, da smejo izdajati obveznice do dveh milijard dolarjev, da nakupujejo far-

marske hipoteke in dajejo nova posojila po ne več ko 4%nem obrestovanju. Pozneje so se ustanovile še kreditne družbe za podpiranje proizvodnje, osrednja združna banka ter krajevne zadružne banke. Podpiralo se je ustanavljanje takih družb med farmarji, ki jim je bil na razpolago kredit zvezne vlade. Te različne vladne ustanove za kmetiško denarništvo so bile združene v zvezno kreditno upravo za kmetijstvo (Federal Farm Credit Administration) in tako spojene v trden in močan sestav. Tako je večji del finansiranja kmetijstva prešel iz rok zasebnih bank in zavodov pod državno nadzorstvo. Ker so bile tudi te hipoteke v dobi krize že izgubile vso vrednost in ker so celo prisilne dražbe dajale le slabe uspehe, je bilo tudi staro kmetijsko denarništvo zadovoljno z državnim vmešavanjem.

Spomladi in še v poletju 1933. leta so vse stranke s poslovnimi voditelji vred navdušeno pozdrav-

ljale vladno delovanje. Zdelo se je, da so gospodarji sveta izgubili vero v sebe in da nimajo nobene druge opore ko predsednika Roosevelta. A jeseni se je le začela pojavljati opozicija, ki pa je bila sestavljena še iz zelo različnih prvin ter ni mogla početi nič resnega.

Ob drugem zasedanju kongresa, januarja 1934., je še vedno tekel razvoj v isti smeri in ni kazal znakov, da bi se hotel spet vrniti k svobodnemu gospodarstvu. Dva zakona, ki ju je kongres sprejel v tem času, sta se tikala »socialne zakonodaje«. Eden je uvedel pokojnino za železničarje, drugi se je imenoval državni stanovanjski zakon, ki je imel samo ta uspeh, da je zagotavljal državni kredit za zidanje stanovanj.

Na zunanjo trgovino se je nanašal nov zakon z naslovom »Johnson Act«, ki je prepovedal v območju ameriške jurisdikcije prodajo vrednostnih papirjev tistih tujih vlad, ki niso spolnjevale svojih dolžniških obveznosti. Poleg tega je leta 1934. kongres sestavil

zakon o vzajemni zunanji trgovini (Reciprocal Trade Act). Kakor že v prejšnji zakonodaji, je tudi tu kongres izkazal predsedniku največje zaupanje. Predsednik je dobil namreč za dobo treh let oblast, da sklepa trgovinske mednarodne pogodbe in da v določenih mejah spremeni dotedanje uvozne carine in omejitve. Zaradi želje, da bi se »politika« odstranila iz teh poslov, so stopale takšne pogodbe v veljavo brez pristanka senata.

Pisatelj ugotavlja, da se kongres vse od začetka države pa do nastopa Rooseveltove vlade ni še nikdar toliko vmešaval v gospodarstvo kot v prvih letih »New Deal«. Novi sistem je pomenil znatno spremembo v ameriški miselnosti, predvsem v tem smislu, da beda in brezposelnost nista krivda posameznikov in da mora družba prevzeti neko odgovornost za te pojave. Poleg tega je omogočil kmetijstvu, da se bolje uveljavi v tekmi z industrializmom.

(Dalje prihodnjic.)

Trimesečni načrt za uvoz surovin

S prehodom kompetene izvoznega in uvoznega odbora pri Narodni banki na izvozni in uvozni odbor direkcije za zunanjo trgovino se ne bo glede dajanja dovoljenj za uvoz surovin in drugih potrebnih predmetov iz držav s svobodnimi devizami nič bistvenega spremenilo. Predmeti, ki so pod uvožno kontrolo, se bodo uvažali na ta način, da bo dajala direkcija za zunanjo trgovino uvožna dovoljenja posameznim podjetjem sorazmerno njih potrebi, in sicer po ključu, ki je bil izdelan že v prejšnjih letih. Ravno tako bodo dobivale uvožna dovoljenja tvrdke za nujno potrebne predmete, če dokažejo, da morejo te predmete v resnici uvoziti. V teh primerih pa bodo smele tvrdke zadržati zase le polovico teh predmetov, drugo polovico pa bodo morali dati na razpolago pristojnim ustanovam, da jih razdele naprej med druge zainteresirane firme.

Da bi se vse to moglo izvajati, je bil izdelan trimesečni načrt za uvoz potrebnih predmetov. Na podlagi tega načrta bo dajala Narodna banka uvožnikom potrebne količine svobodnih deviz.

Zahteve beograjskih zasebnih nameščencev

Zveza zasebnih nameščencev je izdelala naslednji načrt o ureditvi minimalnih plač, ki naj znašajo: za neoženjene 1500 din, za oženjene 1800 din.

Dosedanje plače pa se naj zvišajo po naslednji lestvici: plače

do 1000 din	za 50%
od 1101 do 1500	za 45%
od 1501 do 1600	za 40%
od 1601 do 2000	za 35%
od 2001 do 2100	za 30%
od 2101 do 2500	za 25%
od 2501 do 2600	za 20%
od 2601 do 3500	za 15%
od 3501 do 5500	za 10%

Nadalje naj bi se izplačala vsem trinajsta plača kot zimska pomoč. Končno naj bi se ustanovil poseben forum, ki bi periodično ugotavljal vsak dvig cen in na podlagi tega določal zvišanje plač.

V začetku februarja bo v Beogradu anketa delodajalcev in delojemalcev, ki bo na podlagi gornjega načrta razpravljala o ureditvi plač zasebnih nameščencev.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce,

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Neenako zaračunavanje marke

uvoznikom in izvoznikom

Zadnje dni smo čitali v uradnih izjavah, poročilih itd., da so se cene inozemskega blaga v Jugoslaviji morale podražiti, ker so se tudi cene v zamejstvu, zlasti v Nemčiji, od koder dobiva naša država dandanes največ blaga, zelo dvignile. Zlasti se pri tem naglašajo, da se je zbog zvišanja tečaja klirinške marke od 14'80 na 17'82 moralo podražiti inozemsko blago, pa tudi zbog zvišanja carinskega ažija od 13 na 14, tako da se sedaj zaračunava zlati dinar pri carinjenju za 15 papirnatih. To je vse res, nikakor pa stvar ne drži, kar se tiče podražitve nemškega blaga, češ da gre to na rovaš podražitve marke. V tem pogledu so nam na razpolago naslednji podatki, iz katerih posnemamo naslednje:

V uradnih izjavah pravijo, da se je klirinška marka zvišala približno za 20%, zato da je tudi vse blago iz Nemčije dražje. Ta trditve nikakor ne drži. Kajti uvoznik plača protivrednost blaga le za eno tretjino v novem tečaju marke, to je po 17'82, ostali dve tretjini pa še po starem tečaju 14'80 dinarjev. Zato se marka ni podražila za 20%, ampak le za okroglo 6'2%. Uvozniki seveda proti temu ne protestirajo, ker je različna poraba tečaja njim le v prid, zadevi pa nasprotujejo izvozniki oziroma, bolje rečeno, pritožujejo se, da

niso v enaki meri deležni olajšav tudi oni. Ako mora uvoznik plačati pri poravnavanju fakture višji tečaj, kot se navadno zaračunava, potem ne gre to na rovaš višjega tečaja marke, ampak na račun stopanja Narodne banke. Zaračunavanje Narodne banke ni vedno enako. Ako banka sedaj izjavlja, da ima poravnati še velike obveznosti iz prejšnjih časov, je to morda res, vendar ne smejo biti pri tem gospodarski krogi države prizadeti. Naj navedemo tu le primer leta 1938., ko je marka nazadovala za 50 par, izvozniki pa, ki so odpremili svoje blago v Nemčijo na podlagi zajamčenega tečaja, so pri tem izgubili pri marki polnih 50 par.

Nikakor ni razumljivo, zakaj naj bi bili izvozniki, ako se marka dviga, deležni ugodnosti šele čez pol leta, uvozniki pa naj bi plačevali svoje obveznosti takoj po višjem tečaju. Jugoslavija je vendar izrazito agrarna država, kjer je izvoz v klirinške države podlaga za naš uvoz. Zato ne pomenja razlika 2'12 dinarja pri marki le škodo izvoznikom, ampak tudi kmetom, ki dobe toliko manj za svoje prodane proizvode. Enako postopanje je pač na mestu in gledati je treba, da naše gospodarstvo ne bo še nadalje oškodovano za težke milijone.

A. B.

Navodila potrošnikom glede živilskih nakaznic

Mestni preskrbovalni urad je trgovcem že razdelil živilske nakaznice ter obrazce za obvezno prijavo za mesec februar. Vsi potrošniki, ki so v pred kratkim oddanih vprašalnih polah navedli ime trgovca, pri katerem žele dobivati nakazane živiljske potrebščine, naj se brez odlašanja takoj zgledajo pri tistem trgovcu in zahtevajo od njega obrazec za obvezno prijavo. Pri trgovcu dobljeni obrazec naj pogloblar gospodinjstva doma vestno in z resničnimi podatki izpolni ter podpiše. Na podlagi tako izpolnjene in podpisane izjave lahko dobi že naslednji dan pri tem trgovcu živilske nakaznice za vse člane svojega gospodinjstva, ki pri njem stanujejo, pri tem pa mora za vsako živilsko nakaznico plačati 25 par. Vsi oni potrošniki ali njih družinski poglavarji, ki pa v vprašalnih polih niso navedli nobenega trgovca, pri katerem naj bi dobivali racionirana živila, dobe obrazce za obvezno prijavo in živilske nakaznice za februar neposredno v mestnem preskrbovalnem uradu v II. nadstropju Mestnega doma levo, vhod s Streliške ulice. V tej pisarni se dobe od ponedeljka 27. t. m. dalje tudi obrazci za obvezne prijave.

Živilske nakaznice pa bo preskrbovalni urad zamenjavil za pravilno izpolnjene in podpisane prijave dne 29., 30., 31. januarja in 1. februarja t. l. tako, da v sredo 29. januarja dobe živilske nakaznice tiste družine, ki stanujejo v ulicah, cestah, trgih z začetnimi črkami A—G. V četrtek

30. januarja dobe živilske nakaznice družine, ki se imena ulice, cest in trgov, kjer stanujejo, začinjajo s črkami H—P. V petek 31. januarja naj pridejo po živilske nakaznice družine, ki se ulice, ceste in trgi, kjer stanujejo, začinjajo z R—Z, a v soboto 1. februarja naj pridejo v mestni preskrbovalni urad v Mestni dom pri vhodu s Streliške ulice v II. nadstropju v pisarno na levi strani tisti, ki prej niso mogli priti.

Ponavljamo, da bo dobil živilske nakaznice tako pri trgovcih, kakor na mestnem prehranjevalnem uradu samo tisti, ki bo prinesel s seboj z resničnimi podatki izpolnjeno in podpisano obvezno prijavo ter jo izročil trgovcu ali preskrbovalnemu uradu. Kdor prijave ne odda, ne more dobiti živilskih nakaznic.

Da se ljudje ne bodo motili, navajamo zgled. Kdor je v vprašalni poli zapisal, da bo živila kupoval pri trgovcu Antonu Verbiču v Stritarjevi ulici, naj gre v to trgovino po obrazec za obvezno prijavo. Ta obrazec naj doma vestno izpolni z resničnimi podatki ter naj ga podpiše poglavar gospodinjstva. S tem obrazcem ali obvezno prijavo naj dotični drugi dan spet gre h trgovcu Antonu Verbiču v Stritarjevo ulico ter naj mu da to izjavo. Izjava ostane pri trgovcu, a trgovec mu takoj izroči živilske nakaznice, vendar pa mora konsument trgovcu za vsako živilsko nakaznico plačati 25 par. Če pa kdo, ki stanuje v Stritarjevi ulici, v vprašalno polo ni zapisal imena trgovca, kjer kupuje živila, ta naj pride v ponedeljek 27. ali v torek 28. t. m. v preskrbovalni urad po obvezno prijavo. To prijavo naj potem doma izpolni z resničnimi podatki ter podpiše, nato naj pa

to prijavo prinese v petek 31. januarja v preskrbovalni urad, jo tam odda in zanjo dobi živilske nakaznice, ko je plačal za vsako nakaznico 25 par. Prav v petek 31. januarja pa ta mora zato iti v preskrbovalni urad, ker ni v prijavo napisal imena trgovca, kjer kupuje živila, in tudi zato, ker stanuje v Stritarjevi ulici, ki se njeno ime začinja s črko S. Dnevi so torej določeni samo po črkah, ki se z njimi pričenjajo imena ulic, cest in trgov, kjer kak potrošnik stanuje — njegovo ime ali ime trgovca pa pri razdelitvi nakaznic v preskrbovalnem uradu ne igra nobene vloge.

K pekom, kjer ljudje kupujejo kruh, ni treba nositi obveznih prijav in od njih zahtevati živilskih nakaznic, ker morajo oddati prijave samo pri trgovcih in v preskrbovalnem uradu, kjer dobe tudi nakaznice, ki bodo z njimi dobili tudi kruh pri peku.

Politične vesti

Za ministra brez listnice je bil imenovan dr. Fran Kulovec, za prosvetnega ministra pa dr. Miha Krek. Oba nova ministra sta tudi že prisegla.

Rekonstrukcija vlade je s tema imenovanjima odložena. V Ljubljani so bile v zvezi z rekonstrukcijo razširjene številne in tudi zelo fantastične vesti, ki so se pa izkazale kot neresnične.

Rektor sofijske univerze prof. dr. Stepan Cankov je prišel v Beograd.

Priljubljeni se uredba o podporah blagajnah, ki bi se ustanovile pri trgovsko-industrijskih zbornicah. Iz sredstev teh blagajni bi se podpirali bivši člani teh zbornic, ki so prenehali z delom.

Trg. minister je predložil ministru načrt uredbe, s katero se podaljša prepoved ustanavljanja veleblagovnic do 31. decembra 1941.

Finančni minister je določil ceno kvasu v vsaj državi na 31 din za kg.

Kmetijski minister je ustanovil fond za prehrano revežev. V fond se steka denar prodane moke, ki je bila pridelana proti predpisom.

Radijska razstava je bila v soboto slovesno otvorjena na beograjskem velesajmu.

Na letošnjem spomladanskem velesajmu v Beogradu bo razstavila tudi Sovjetska Rusija, ki je v ta namen najela cel paviljon. Sovjetska Rusija namerava na beograjskem velesajmu sezidati lasten paviljon.

Izseljenski muzej so ustanovili Dalmatinci v Splitu. Zbrali so okrog 130.000 raznih listin.

Na Kočevskem je organiziranih v Kulturbundu 5000 odraslih in 3000 mladine, kakor poroča »Gottschoer Zeitung«.

V zadnjem času se opaža, da je pisava nemškega tiska v Jugoslaviji vedno bolj bojevita, zlasti proti onim Nemcem, ki še niso člani Kulturbunda.

Pred zagrebškim sodiščem je bil oproščen Ljubomir Belošević, ki je bil obtožen, da je skrivno umora dr. Šufajla. Za razpravo je vladalo v Zagrebu velikansko zanimanje.

Nova naredba o policijski uri je izšla v »Službenem listu«. Glavna sprememba je, da smejo biti v bodoče kavarne in Ljubljani odprte le do 1. ure ponoči.

Skupinska potovanja po znižani vozni, ki so bila ukinjena preko Božiča in Novega leta, so spet v veljavi. Za skupine od 8 do 29 oseb velja popust 33%. Za skupine nad 30 oseb pa 50%. Skupinska potovanja je treba prijaviti pisмено odhodni železniški postaji ali pri Putniku, za skupine do 50 oseb vsaj 12 ur, pri večjih skupinah pa vsaj 24 ur pred rednim odhodom vlaka.

Beograjska občina je sklenila najeti pri Drž. hipotekarni banki posojilo v višini 19,3 milijona din na podlagi kaldrminskega fonda. To je že drugo posojilo, ki ga je beograjska občina sklenila na podlagi tega fonda letos in lani.

Nova štirinadstropna hiša se je podrla v Zagrebu, ker se je pri zidavi uporabil slab beton, oz. ker se je mešal beton v prenizki temperaturi in bil zato premalo odporen. Človeških žrtev k sreči ni bilo, ker se je hiša podrla ponoči.

V Budvi je eksplodirala naplavljena mina. Zaradi eksplozije se je podrla fasada vile bratov Rajkovičev, precej pa so trpele tudi nekatere druge hiše. Škoda se ceni na 3 do 4 milijone din.

Razstava dubrovniškega pomorstva bo v Dubrovniku od 2. februarja do 1. marca t. l. Prvi dan bo slavnostna otvoritev in slavnostna akademija v gledališču. Naslednji dan je praznik dubrovniškega patrona sv. Vlaho. Zvečer bo velika maskerada. Odobrena je polovična vozovina z legitimacijo K-13. Za vsa pojasnila se je obrniti na razstavne predstavnike v Ljubljani, Tujskoprometno zvezo, zast. Putnik.

Tekstilna tovarna Parepanović in Komp. v Beogradu je odjavila obratovanje. Tovarna je izdelovala tkanine za stenzike in razna platna.

Novi romunski proračun je po legionarskih zatrjevanjih za 1500 milijonov lejev aktiven.

Italijani odločno zavračajo vse vesti o nemirih, ki da so bili v Turinu in Milanu ter o spopadih med delavci ter italijanskimi in nemškimi četami. Vse te vesti so izviršljotine ameriških radijskih družb, pravi italijanski poročilo.

Peta skupina Nemcev, ki je zapustila Grško, je prišla v Gjevge-lijo. Skupina je štela 46 oseb, večinoma nemških zasebnih uradnikov, ki so bili zastopniki nemških tvrdk in so ostali brez posla. Tudi to je bil eden glavnih vzrokov, da so odšli iz Grške.

Veliki transporti nemških čet so se prevozili čez Brenner. Čete gredo v južno Italijo, kakor poročajo ameriške in turške vesti.

Na albanski fronti so dobile italijanske čete močne okrepiteve ter so na več krajih prešle v ofenzivo. Grki poročajo, da so vse protinapade odbili s težkimi izgubami za sovražnika. Italijanski poročilo št. 232 pa pravi, da so ujeli več grških vojakov ter zaplenili nekaj vojnega materiala.

V taboriščih v Indiji je sedaj že 20.000 italijanskih ujetnikov. V Bombay je prišlo novih 4000 italijanskih vojnih ujetnikov.

Willkie je bil sprejet od predsednika portugalske republike, narkar je odpotoval v London.

Med Siamom in Francosko Indokino je posredovala japonska vlada. Posredovanje pa dosedaj še ni bilo uspešno ter se boji nadaljujejo.

POMLADANSKI DUNAJSKI VELESEJEM WIENER MESSE

9. DO 16. MARCA 1941.

Poljedelstvo (vsi poljedelski stroji) — vrtnarstvo — sadjarstvo — vinogradništvo — ribolov in ribogojstvo — čebelarstvo — kemična industrija — mlekarstvo — kletarstvo

Na področju tehničnega velesajma AVTOMOBILSKA IN MOTOCIKLISTIČNA RAZSTAVA

Prijave najpozneje do 10. februarja

Vsa obvestila in navodila dajejo:

J. Kulhanek, počastni zastopnik za dravsko banovino in banovino Hrvatsko, Zagreb, Ulica Kraljice Marije 24, tel. 51-85.

H. Pfannenstill, gen. zastopnik za vso Jugoslavijo, Beograd, Bosanska 29, tel. 30-881.

Popusti na vseh železnicah

SEJEM RAJHA V LEIPZIGU se vrši spomladi 1941. od 2. do 7. marca

60% popusta na nemških državnih železnicah

25% popusta na jugoslovanskih državnih železnicah

Nemški vizum se podeli brezplačno. Prijave naj se izvrše čimprej, najpozneje do 5. febr. 1941. pri pristojnemu častnemu zastopniku

barva, plesira in kemično s n a ž i obleke, klobuke
Že v 24 urah
 itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 8
 Telefon št. 22-72.

V Ljubljani: Ing. G. Tönnies, Tyrševa 33, Telefon 27-62
 V Mariboru: Jos. Bezjak, Gosposka 25, Telefon 25-97
 V Beogradu: Zvanični biro sajma rajha u Lajpcigu, Knez Mihajlova 33.